

УДК 371.134:74

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-46>**Тетяна КОЙЧЕВА,***orcid.org/0000-0002-5518-4260**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки**Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»**(Одеса, Україна) tikoysheva@gmail.com***Шао ЦЗЯНЬМЕЙ,***orcid.org/0009-0007-1290-2764**аспірантка кафедри педагогіки**Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»**(Одеса, Україна) jianpei@pdpu.edu.ua*

СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Стаття присвячена висвітленню проблеми підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи учнів, зважаючи на те, що важливим завданням освіти є формування всебічно розвиненої духовно-культурної особистості, яка формується як на уроках різних дисциплін, так і в позаурочний час. Особливе місце в цьому процесі посідає образотворче мистецтво, що спрямоване на естетичне виховання школярів і передбачає формування в них естетичного світогляду, естетичних почуттів, здатності розуміти прекрасне в довколишньому світі. Установлено, що саме в позакласній діяльності з образотворчого мистецтва учні мають можливість поглибити свої знання з історії мистецтв, їх жанрів, розвинути творчі здібності, задовольнити свої інтереси і нахили. Для того, щоб організувати таку діяльність, учитель має бути підготовленим. На підставі аналізу наукового фонду з підготовки майбутніх учителів визначено, що підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва є цілісним педагогічним процесом, що передбачає набуття студентами психолого-педагогічних і фахових знань, формування необхідних практичних умінь з естетичного виховання школярів засобами мистецтва, розвитку в художньо-творчій діяльності естетичної свідомості, естетичного світогляду, творчих здібностей, здатності до інтерпретації художніх творів тощо. Установлено, що підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної діяльності є творчим педагогічним процесом, що спрямований на озброєння студентів знаннями щодо організації художньо-творчої діяльності учнів в позакласний час, і який сприяє формуванню їхньої мотивації до здійснення такої діяльності з учнями в подальшій професії, задовольняє їхні творчі здібності і нахили, розвиває естетичну самосвідомість, естетичні почуття під час навчання в закладах вищої педагогічної освіти. Зроблено висновок, що проблемі підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності надається належна увага. Натомість питання підготовки майбутніх учителів різних спеціальностей, і зокрема майбутніх учителів образотворчого мистецтва, не знайшли належного висвітлення в наукових дослідженнях.

Ключові слова: майбутні учителі образотворчого мистецтва, професійна підготовка, підготовка до організації позакласної діяльності.

Tetyana KOYCHEVA,
orcid.org/0000-0002-5518-4260
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
Professor at the Department of Pedagogy
State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky"
(Odesa, Ukraine) tikoycheva@gmail.com

Shao JIANMEI,
orcid.org/0009-0007-1290-2764
Postgraduate student at the Department of Pedagogy
State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky"
(Odesa, Ukraine) jianmei@pdpu.edu.ua

THE CURRENT STATE OF PREPARING FUTURE ART TEACHERS FOR ORGANIZING EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

The article focuses on the issue of preparing future art teachers to organize extracurricular activities for students, considering that an important goal of education is the formation of a well-rounded, spiritually and culturally enriched individual, developed both during lessons in various disciplines and through extracurricular activities. A special role in this process is played by visual arts education, which aims to foster students' aesthetic education and cultivate their aesthetic worldview, aesthetic sensibilities, and the capacity to recognize and appreciate beauty in the surrounding world. It has been established that extracurricular activities in the field of visual arts provide students with the opportunity to deepen their knowledge of art history, art genres, enhance their creative abilities, and fulfill their interests and inclinations. To effectively organize such activities, the teacher must be adequately prepared. Based on the analysis of scientific literature on the training of future teachers, it has been determined that the preparation of future art teachers is a comprehensive pedagogical process that involves acquiring psychological, pedagogical, and professional knowledge, developing practical skills for aesthetic education through art, and fostering aesthetic consciousness, aesthetic worldview, and creative abilities, including the ability to interpret works of art. It has been concluded that preparing future art teachers for organizing extracurricular activities is a creative pedagogical process aimed at equipping students with knowledge regarding the organization of students' artistic and creative activities during extracurricular time, motivating them to engage in such activities in their future profession, and satisfying their creative abilities and inclinations while developing aesthetic self-awareness and aesthetic feelings during their studies at higher pedagogical institutions. The conclusion highlights that while the issue of preparing future teachers for professional activities receives adequate attention, the specific question of preparing future teachers of various specialties, particularly future art teachers, has not been sufficiently covered in scientific research.

Key words: future art teachers, professional training, preparation for organizing extracurricular activities.

Постановка проблеми. Важливим завданням освіти є формування всебічно розвиненої духовно-культурної особистості, яка формується як на уроках різних дисциплін, так і в позаурочний час. Особливе місце в цьому процесі посідає образотворче мистецтво, що спрямоване на естетичне виховання школярів і передбачає формування в них естетичного світогляду, естетичних почуттів, здатності розуміти прекрасне в довколишньому світі. Важливу роль у цьому процесі відіграє позакласна діяльність, оскільки вчитель не обмежений часовими межами уроку. Саме в позакласній діяльності з образотворчого мистецтва учні мають можливість поглибити свої знання з історії мистецтв, їх жанрів, розвинути творчі здібності, задовольнити свої інтереси і нахили. Для того, щоб організувати таку діяльність, учитель має бути підготовленим. Отже перед закладами вищої педагогічної освіти постає завдання підготовки

майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної творчої діяльності учнів закладів загальної середньої освіти.

Аналіз досліджень. Проблема підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності постійно привертає увагу науковців, зокрема вона була предметом була предметом дослідження В. Андрущенко, О. Галицян, С. Гончаренка, І. Зязюна, І. Княжевої, Т. Койчевої, О. Красовської, Н. Ничкало, С. Купчака В. Радула, В. Семиченко, М. Чобітька, М. Ярмаченка та ін.

Різні аспекти підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до навчання й виховання учнів закладів загальної середньої освіти виступили предметом досліджень таких учених, як-от: В. Вей, Л. Лей, С. Коновець, О. Музика, І. Рубель, Г. Сотська, М. Стас, О. Тюрікова та ін. Щодо підготовки майбутніх учителів до організації позакласної діяльності, то до її вирішення

зверталися О. Авдєєва, Л. Базильчук, А. Возняк, Г. Волошина, О. Гнатюк, О. Голік, І. Дудка, В. Зайцев, Т. Іваха, І. Казанжи, О. Петрович, О. Чайка.

Незважаючи на достатню кількість наукових розвідок щодо підготовки майбутніх учителів до організації позакласної творчої діяльності школярів, проблема підготовки саме майбутніх учителів образотворчого мистецтва до здійснення такої діяльності висвітлена недостатньо.

Мета статті полягає у визначенні особливостей підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної творчої діяльності учнів на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Насамперед розглянемо сутність професійної підготовки майбутніх учителів під час навчання в закладах вищої освіти. У довідникових джерелах підготовка розглядається, як: «різновид організованої освіти для досягнення визначених у дослідницькій, освітній або навчальній програмі цілей учіння, що ведуть до набуття або вдосконалення кваліфікації» (Радул, 2004 : 134); «забезпечення здійснення, проведення, існування чогось, завчасно роблячи, готуючи для цього все необхідне»; «запас знань, навичок, досвід ..., набутий у процесі навчання, практичної діяльності» (Бусел, 2005 : 767); «формування та збагачення настанов, знань і вмінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань» (Ярмаченко, 2001 : 365).

За визначенням науковців поняття «підготовка» трактується, як: «процес навчання, результатом якого є готовність до діяльності» (Купчак, 2023 : 30); «опанування певним обсягом інформації, що накопичується під час вивчення навчальних дисциплін теоретичного чи практичного характеру, а також розглядається як дія, налаштування, в ході якої відбувається процес якісних змін, від неповного знання та незнання, до знання і досвіду» (Сотська, 2008 : 7); «отримання запасу знань, матеріалів, відомостей, що набуті в процесі навчання чого-небудь; «попередня організація, устрій, отримання певних знань, налаштування до сприйняття нової інформації; дії, що спрямовані на вироблення навичок, передання знань і формування життєвих принципів, необхідних для отримання певної спеціальності та подальшого працевлаштування» (Рубель, 2020 : 24).

Щодо професійної підготовки майбутніх учителів, то слід відзначити, що у науковій літературі це поняття також розглядається по-різному. Зокрема, у довідникових джерелах поняття «професійна підготовка» вважається «діяльним процесом оволодіння людиною тією професією, для успішної роботи в якій необхідно формувати і розвивати

відповідні психологічні якості, знання, уміння і навички» (Гончаренко, 1997 : 293); «система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості шляхом отримання необхідної сукупності знань, умінь і навичок з метою набуття певної кваліфікації для виконання роботи у відповідній сфері діяльності» (Буган, Уруський, 2001 : 163).

На думку С. Купчака, «професійну підготовку майбутнього вчителя можна розглядати як спрямованість на формування системних знань і педагогічних умінь, професійної позиції, готовності до інноваційної діяльності, до безперервного збагачення професійних можливостей та особистісних якостей (Купчак, 2023 : 31). За визначенням В. Семиченко, професійна підготовка є процесом «професійного становлення студентів, їх залучення до освітньої діяльності» (Семиченко, 2007 : 121).

Професійна підготовка в закладах вищої педагогічної освіти, наголошує І. Рубель, «спрямована на опанування майбутніми вчителями необхідних теоретичних психолого-педагогічних та фахових знань і формування практичних умінь та навичок, розвиток особистісних і професійних якостей, набуття первинного педагогічного досвіду, що дозволить їм успішно здійснювати подальшу професійну діяльність в освітніх закладах різного рівня» (Рубель, 2020 : 26).

Розглядаючи сутність професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, О. Красовська розглядає її як «процес засвоєння знань, умінь, способів дій, необхідних для здійснення освітньої діяльності в умовах навчання, виховання і розвитку школярів та його неперервного професійного вдосконалення» (Красовська, 2017 : 56).

В аспекті започаткованого дослідження особливий інтерес мають наукові розвідки, в яких розглядається проблема підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Так, розглядаючи проблему підготовки вчителів образотворчого мистецтва до професійної діяльності в умовах культуротворчого середовища загальноосвітньої школи, О. Тюрікова доходить висновку, що професійна підготовка «є системою різних видів компетентностей: культурознавчої, культуротворчого середовища, соціокультурної, комунікативної, загальнокультурної з поєднанням індивідуального стилю діяльності вчителя» (Тюрікова, 2008 : 10–11).

У підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва О. Отич наголошує на необхідності «розвитку творчої індивідуальності студентів з урахуванням таких підходів, як екзис-

тенційний, аксіологічний, креативний, культурологічний, етнопедагогічний, інтегративний і системно-синергетичний (Отіч, 2009 : 14)

За Л. Масол, «підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва як трансляторів художньої культури, естетичного смаку, поглядів, здатних до грамотної інтерпретації мистецьких знаків і гіпертекстів Інтернету, має охоплювати знання не тільки класичного мистецтва, а й ознайомлювати із проявами сучасного мистецтва та різнобічного впливу візуальної культури на естетичну свідомість підростаючого покоління» (Масол, 2015 : 7–8).

Відтак, на підставі вищезазначеного, підготовку майбутніх учителів образотворчого мистецтва, будемо розглядати як цілісний педагогічний процес, що передбачає набуття студентами психолого-педагогічних і фахових знань, формування необхідних практичних умінь з естетичного виховання школярів засобами мистецтва, розвитку в художньо-творчій діяльності естетичної свідомості, естетичного світогляду, творчих здібностей, здатності до інтерпретації художніх творів тощо.

Щодо підготовки майбутніх учителів до організації позакласної діяльності учнів, то ця проблема в науковій літературі розглянута недостатньо.

Так, О. Голік, досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів до організації позакласної дозвілєвої діяльності старшокласників зазначає, що вона «будується на закономірностях педагогічного процесу і передбачає... оновлення змісту професійних знань щодо сутності організації позакласної дозвілєвої діяльності; використання отриманих знань, набутих умінь і навичок у роботі зі старшокласниками в загальноосвітніх навчальних закладах» (Голік, 2007).

Розглядаючи питання підготовки майбутніх учителів технологій для організації позакласної художньо-технічної діяльності учнів, Н. Вересоцька і О. Пильтай розглядають її як «системний, організований процес праці, що сприяє формуванню єдиної системи трудових знань, умінь і навичок учнів, придбанню певного продукту, набуттю матеріальних, духовних багатств і навичок у процесі навчання» (Вересоцька, Пильтай, 2022 : 256).

Процес підготовки майбутнього вчителя до позакласної роботи в початковій школі, на думку В. Боднар, «сприяє оволодінню майбутніми вчителями базовими компетентностями, що дозволяють організовувати позакласну роботу в початковій школі, а також створює певний резерв професійного досвіду на майбутнє, тим самим розширюючи можливості фахівця і забезпечуючи його конкурентоспроможність» (Боднар, 2019 : 245; 247).

Для якісного здійснення позакласної роботи з учнями основної школи навчаючись у ЗВО майбутні учителі з основ здоров'я, зазначають науковці (О. Зайцев, В. Бабич, О. Дубовой, Л. Бабич, В. Дубовой), мають «отримати відповідну підготовку, яка може відбуватись за допомогою реалізації комплексу відповідних педагогічних умов: формування у студентів мотивації до виховання здорових школярів у процесі позакласної роботи; спрямованості навчального матеріалу фахових дисциплін на озброєння майбутніх учителів основ здоров'я відповідними теоретичними знаннями й практичними уміньми з організації позакласної роботи оздоровчого напрямку; викладання дисциплін фахового спрямування із застосуванням переважно інтерактивних методів навчання; побудови змісту практики студентів відповідно до майбутньої професійної діяльності в контексті позакласної роботи з учнями основної школи; спрямування дослідницької роботи студентів до пошуку інноваційних підходів формування культури здоров'я підлітків у процесі позакласної роботи» (Зайцев О., Бабич В., Дубовой О., Бабич Л., Дубовой В., 2020 : 98).

За О. Чайкою, «підготовка майбутніх учителів-філологів до організації позакласної творчої діяльності учнів загальноосвітніх закладів є цілісним педагогічним процесом, що передбачає розвиток їхніх особистісних і професійних якостей, опанування знань, умінь, навичок і набуття певного досвіду з організації позакласної творчої діяльності учнів, результатом якої є їхня підготовленість до організації означеної діяльності в подальшій професії» (Чайка, 2018 : 4).

Стосовно проблеми підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, то ми знайшли лише одну ґрунтовну працю Л. Базильчук, який зазначає, що вона передбачає підвищення рівня теоретичної й методичної підготовки студентів з організації позакласної роботи, створення сприятливого навчально-виховного середовища у ВНЗ, а також формування мотиваційної, когнітивної, практичної й рефлексивної складових готовності до цього виду педагогічної діяльності (Базильчук, 2014 : 45).

З огляду на вищезазначене, підготовку майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної діяльності розглядаємо як творчий педагогічний процес, спрямований на озброєння студентів знаннями щодо організації художньо-творчої діяльності учнів в позакласний час, і який сприяє формуванню їхньої мотивації до здійснення такої діяльності з учнями в подальшій професії, задовольняє їхні творчі здібності і

нахили, розвиває естетичну самосвідомість, естетичні почуття під час навчання в закладах вищої педагогічної освіти

Висновки. Узагальнюючи, доходимо висновку, що проблемі підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності надається належна увага. Натомість питання підготовки майбутніх учителів

різних спеціальностей, і зокрема майбутніх учителів образотворчого мистецтва, до організації позакласної діяльності учнів, не знайшли належного висвітлення в наукових дослідженнях.

Перспективою подальших досліджень є визначення сутності і видів позакласної творчої діяльності учнів в закладах загальної середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базильчук Л. В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи в загальноосвітніх школах : монографія. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 287 с.
2. Бондар Вікторія. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до здійснення позакласної роботи. *Молодь і ринок*. 2019. № 11 (178). С. 144–148.
3. Буган Ю. В., Уруський В. І. Словник психолого-педагогічних термінів і понять (на допомогу працівнику сільської школи). Тернопіль : ТОКІППО, 2001. 179 с.
4. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Вересоцька Наталія. Пильтяй Оксана. Сучасні педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 48, т. 1. С. 252–257.
6. Голік О. Б. Підготовка майбутніх учителів до організації позакласної дозвіллевої діяльності старшокласників : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Бердянськ, 2007. 207 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : «Либідь», 1997. 374 с.
8. Зайцев В. О., Бабич В. І., Дубовой О. В., Бабич Л. М., Дубовой В. В. Реалізація педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до позакласної роботи з учнями основної школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2020. Вип. 77. с. 98–102.
9. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 567 с.
10. Купчак С. Б. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування проєктної технології у професійній діяльності : дис... докт. філософії : 011. Рівне, 2023. 247 с.
11. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі : єдність навчання і виховання : методичний посібник. Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.
12. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання : теоретичний і методичний аспекти : монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.
13. Радул В. В. Соціолого-педагогічний словник. Київ : «ЕкОб», 2004. 304 с.
14. Рубель І. С. Формування візуальної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі професійної підготовки : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2020. 298 с.
15. Семиченко В. А. Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс*. 2007. Вип. 1. С. 119–127.
16. Сотська Г. І. Підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва до навчання учнів основної школи художнього конструювання : автореф. дис.. канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 22 с.
17. Тюрікова О. М. Підготовка вчителів образотворчого мистецтва до професійної діяльності в умовах культуротворчого середовища загальноосвітньої школи : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2008. 21 с.
18. Чайка О. В. Підготовка майбутніх учителів-філологів до організації позакласної творчої діяльності учнів загальноосвітніх закладів : дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2018. 333 с.
19. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник. Київ : Педагогічна думка, 2001. 514 с.

REFERENCES

1. Bazylchuk L. V. (2014). *Pidhotovka maibutnix uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva do orhanizatsii pozaklasnoi roboty v zahalnoosvitnix shkolakh* [Preparation of future art teachers for the organization of extracurricular work in secondary schools] : monohrafiia. Uman : VPTs «Vizavi». 287 s. [in Ukrainian].
2. Bondar Viktoriia (2019). *Pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovoї shkoly do zdiisnennia pozaklasnoi roboty* [Preparation of future primary school teachers for extracurricular work]. *Molod i rynok*. № 11 (178). S. 144–148. [in Ukrainian].
3. Buhan Yu. V, Uruskyi V. I (2001). *Slovyk psykhologo-pedahohichnykh terminiv i poniat (na dopomohu pratsivnyku silskoi shkoly)* [Dictionary of psychological and pedagogical terms and concepts (for the help of a rural school worker)]. Ternopil : TOKIPPO, 179 s. [in Ukrainian].
4. Busel V. T. (2005). *Velykyi tлумachnyi slovyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpin: VTF «Perun», 1728 s. [in Ukrainian].
5. Veresotska Nataliia. Pyltiai Oksana. (2022). *Suchasni pedahohichni umovy pidhotovky maibutnix uchyteliv tekhnolohii do orhanizatsii pozaurochnoi khudozhno-tekhnichnoi diialnosti uchniv* [timely pedagogical conditions for the preparation of future technology teachers for the organization of extracurricular artistic and technical activities of students]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Vyp 48, t. 1. S. 252–257. [in Ukrainian].

6. Holik O. B. (2007). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do orhanizatsii pozaklasnoi dozvillievoi diialnosti starshoklasnykiv [Preparation of future teachers for the organization of extracurricular leisure activities of high school students] : dys... kand. ped. nauk : 13.00.04. Berdiansk. 207 s. [in Ukrainian].
7. Honcharenko S. U. (1997) Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv : «Lybid», 374 s. [in Ukrainian].
8. Zaitsev V. O., Babych V. I., Dubovoi O. V., Babych L. M., Dubovoi V. V. (2020). Realizatsiia pedahohichnykh umov profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv osnov zdorovia do pozaklasnoi roboty z uchniamy osnovnoi shkoly [Implementation of pedagogical conditions for professional training of future teachers of the basics of health for extracurricular work with primary school students]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. 2020. Vyp. 77. s. 98–102. [in Ukrainian].
9. Krasovska O. O. (2017). Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly u haluzi mystetskoii osvity zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii [Theoretical and methodical principles of professional training of future primary school teachers in the field of art education by means of innovative technologies] : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka, 567 s. [in Ukrainian].
10. Kupchak S. B. (2023). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoii shkoly do zastosuvannia proiektnoi tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Formation of readiness of future primary school teachers to use project technology in professional activities] : dys... dokt. filosofii : 011. Rivne, 2023. 247 s. [in Ukrainian].
11. Masol L. M. (2009). Khudozhno-pedahohichni tekhnolohii v osnovnii shkoli : yednist navchannia i vykhovannia [Art-pedagogical technologies in primary school: the unity of learning and education] : metodychni posibnyk. Kharkiv : «Drukarnia Madryd», 2015. 178 s. [in Ukrainian].
12. Otych O. M. (2009). Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi individualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia : teoretychni i metodychni aspekty [Art in the system of development of creative individuality of the future teacher of professional training: theoretical and methodical aspects] : monohrafiia. Chernivtsi : Zelena Bukovyna, 752 s. [in Ukrainian].
13. Radul V. V. (2004). Sotsiolooho-pedahohichnyi slovnyk [Sociological and pedagogical dictionary]. Kyiv : «EkOb», 2004. 304 s. [in Ukrainian].
14. Rubel I. S. (2020). Formuvannia vizualnoi kultury maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of visual culture of future teachers of fine arts in the process of professional training] : dys... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa, 298 s. [in Ukrainian].
15. Semychenko V. A. (2007). Problemy i priorytety profesiinoi pidhotovky [Problems and priorities of professional training]. Pedahohichnyi dyskurs. Vyp. 1. S. 119–127. [in Ukrainian].
16. Sotska H. I. (2008). Pidhotovka maibutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva do navchannia uchniv osnovnoi shkoly khudozhnoho konstruiuvannia [Preparation of the future teacher of fine arts to teach students of the primary school of artistic design] : avtoref. dys.. kand. ped. nauk : 13.00.04. Kyiv. 22 s. [in Ukrainian].
17. Tiurikova O. M. (2008). Pidhotovka vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva do profesiinoi diialnosti v umovakh kulturotvorchoho seredovyshcha zahalnoosvitnoi shkoly [Preparation of fine art teachers for professional activities in the conditions of the cultural environment of the secondary school] : avtoref. dys.... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa. 21 s. [in Ukrainian].
18. Chaika O. V. (2018). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv-filolohiv do orhanizatsii pozaklasnoi tvorchoi diialnosti uchniv zahalnoosvitnikh zakladiv [Preparation of future philology teachers for the organization of extracurricular creative activities of students of secondary schools] : dys....kand.ped.nauk : 13.00.04. Odesa, 2018. 333 s. [in Ukrainian].
19. Yarmachenko M. D. (2001). Pedahohichnyi slovnyk [Pedagogical dictionary]. Kyiv : Pedahohichna dumka. 514 s. [in Ukrainian].